

Літературний жанр "хрономідраш"

Ярослав Брунько

ЛІТЕРАТУРНИЙ ЖАНР - ХРОНОМІДРАШ

Дата створення – 7 липня 2026 року

Автор – Брунько Ярослав Олександрович

1. ЕТИМОЛОГІЯ.

Етимологія терміна "**Хрономідраш**" походить від поєднання двох потужних лінгвістичних та смислових коренів:

1). **Хроно**

Походить від давньогрецького слова χρόνος (chrónos), що означає "час". У контексті жанру це префікс, який вказує на лінійність історії, послідовність епох та неперервність людського досвіду крізь віки. Це символ динаміки — того, що час не стоїть на місці, а тече, з'єднуючи минуле з теперішнім.

2). **Мідраш**

Походить від івриту — מִדְרָשׁ (midrāš), від кореня ד-ר-שׁ (d-r-š), що означає "шукати", "досліджувати", "тлумачити" або "вивчати".

- Історичне значення:** у юдаїзмі це метод екзегези (тлумачення) Тори. Мідраш не просто коментує текст, він "допитується" у нього, шукаючи приховані смисли, моральні уроки та відповіді на питання, про які в самому тексті прямо не сказано.
- Смислове навантаження у жанрі:** це "пошук істини за рядками". Використовуючи цей корінь, ми підкреслюємо, що жанр не є вигадкою заради розваги — це інтелектуальний та духовний пошук сенсів у "тексті" самої історії єврейського народу.

2. ФІЛОСОФСЬКИЙ СИНТЕЗ.

Поєднання цих двох слів створює цікавий оксюморон:

- "Хроно"** — це об'єктивний, зовнішній час (годинник, дати, роки).
- "Мідраш"** — це суб'єктивний, внутрішній час (духовні осяяння, розуміння причин і наслідків).

3. ВИЗНАЧЕННЯ.

Хрономідраш — це жанр художньої літератури, що базується на методології класичного мідрашу (інтерпретації священних текстів для заповнення "прогалин" у розповідях), але переносить цей підхід на реальну історію єврейського народу.

4. ОСНОВНА КОНЦЕПЦІЯ.

У "Хрономідрашах" автори не просто описують події минулого, а шукають у них "приховані вузли" — моменти, де реальна історія Ізраїлю перетинається з містичними одкровеннями, фольклором або альтернативними гілками долі. Головна мета жанру — виявити, як рішення одного персонажа (реального або вигаданого) у певну історичну

епоху вплинуло на духовний код сучасної держави Ізраїль.

5. КЛЮЧОВІ ЕЛЕМЕНТИ ЖАНРУ.

- **Стирання меж часу:** дія часто відбувається одночасно в кількох часових площинах (наприклад, Єрусалим часів Другого Храму та сучасний Тель-Авів), де герої ділять спільну "духовну пам'ять".
- **Діалог з "тишею":** автор обов'язково вводить сцени, де герої вступають у дискусію з мовчанням історичних постатей (наприклад, розмова з Рамбамом або Голдою Меїр у критичний момент вибору).
- **Артефактний реалізм:** у центрі сюжету часто стоїть певний предмет (давня сувій, уламок кераміки з Масади, забутий ключ від будинку в Ємені), який слугує "якорем" для подорожі крізь століття.
- **Філософський парадокс:** кожна історія має закінчуватися не просто фіналом, а "запитанням-відповіддю", що спонукає читача переосмислити відому історичну подію.

6. АТМОСФЕРА.

Тони жанру — це суміш інтелектуального напруження, інтимного містицизму та відчуття "ваги віків". Це література, яка не намагається переписати історію, а намагається почути її прихований голос.

7. ПРИКЛАД ТВОРУ.

"Око, що бачило тишу"

(Вірш про Моше Даяна)

Над ним — не небо, а пергамент вічності,
де кожна лінія обличчя — знак.
Він не носив пов'язку від каліцтва,
він затуляв незримий, світлий мрак.

Під чорною шкірою — не порожнеча,
а те, що бачив Моше на горі.
Коли в пісках Синаю, в спеці смертній,
він бачив стрій невидимих царів.

Одне око — для світла, для прицілу,
для грому танків і для планів бою.
Друге — вдивлялось в глибину межі,
де Ізраїль стоїть, прикритий тишею, собою.

Він — вузол часу. Погляд Гідеона
в його очах зливався з днем сучасним.
Чи це був Даян? Чи тінь пророка,
що вивела народ з вогню невчасним?

Він зняв пов'язку — і побачив море,
що розступилося не перед ним, а перед усіма.
В історії немає "за" чи "проти" —
є тільки вічність, що до нас німа.

І коли час вбиває нас роками,
і коли пил стає надійним фоном —
той самий зір, сліпий на зло і втому,
дивіться в небо — під його крилом.